31 ta' Ottubru, 1988

Imħallfin: –

S.T.O. Hugh W. Harding B.A., LL.D., F.S.A., F.R.Hist.S. – President
Onor. Joseph A. Herrera Bl.Can., Lic.Can., LL.D.
Onor. Carmelo A. Agius B.A., LL.D.

Martin Fenech

versus

Kummissarju tal-Pulizija

Appell – Rikors ta' – Żball fil-Korrezzjoni ta' – Indikazzjoni Ħażina tal-Qorti – Qorti Kostituzzjonali

Appell minn rikors dwar ksur tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem. Fir-rikors promotorju ta' l-appell il-Qorti ġiet indikata bħala l-Qorti ta' l-Appell u l-appellat eċċepixxa n-nullità ta' l-appell. L-appellant talab korrezzjoni fis-sens li l-kliem "Qorti ta' l-Appell"

jiġu sostitwiti bil-kliem "Qorti Kostituzzjonali". Il-Qorti laqgħet it-talba, u ordnat il-korrezzjoni u ċaħdet l-eċċezzjoni tan-nullità. Tali korrezzjoni kienet fil-poter tal-Qorti li takkorda; il-Qorti kellha l-poter li ssewwi kull żball fl-appell.

Il-Qorti: –

Rat ir-rikors ta' l-imsemmi Martin Fenech ippreżentat fil-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fejn wara li espona bir-rispett:

Illi fil-proċedimenti l-Pulizija kontra Francis Mallia li hemm pendenti quddiem il-Qorti tal-Maġistrati bħala Qorti Istruttorja, l-esponenti kien ġie eżentat mill-Qorti milli jixhed stante li bix-xiehda tiegħu huwa jista' jinġieb taħt proċess kriminali;

Illi fis-27 ta' Ottubru 1987, l-Uffiċjal Prosekutur esebixxa mandat mill-Aġent President tar-Repubbblika ta' Malta mogħti fit-8 ta' Ottubru, 1987 li, fost ħwejjeġ oħra, jipprovdi: "Billi kif ġie mfisser lili, l-imsemmija persuna hija persuna li setgħet kellha x'taqsam fir-reati fuq imsemmija..... Għalhekk b'dana nagħti maħfra suġġetta għall-kondizzjonijiet imsemmijin aktar 'il quddiem lill-persuna msemmija u nawtorizza lill-Kurunell John Spiteri, fl-eżerċizzju tal-funzjonijiet, setgħat u dmirijiet ta' Kummissarju tal-Pulizija mogħtija lilu skond il-liġi, biex iwiegħed lill-imsemmi Martin Fenech il-maħfra tal-President tar-Repubbblika ta' Malta dwar il-Kummissjoni minnu ta' kollha jew ta' xi wħud mir-reati fuq imsemmija, b'dana però illi l-istess Martin Fenech jagħti x-xiehda għall-prosekuzzjoni kif intqal hawn fuq u li jgħid is-sewwa, is-sewwa kollu u xejn ħlief is-sewwa";

Illi in kwantu l-imsemmija maħfra kundizzjonata tħalli lok għall-possibilità ta' proċeduri kriminali kontra l-esponenti f'każ

li hu jagħżel li jixhed iżda għal xi raġuni l-intimat jidhirlu fid-deskrizzjoni inisindakabbli tiegħu li l-esponent ma jkunx qal "is-sewwa, is-sewwa kollu xejn ħlief is-sewwa", l-imsemmija maħfra kundizzjonata ma tagħtix garanzija suffiċjenti ta' immunità minn proċeduri kriminali kontra tiegħu. Għalhekk, l-imsemmija maħfra kif ifformulata tmur kontra d-dritt fundamentali ta' l-esponenti li ma jweġibx għal mistoqsijiet meta bix-xiehda tiegħu huwa jista' jinġieb taħt proċess kriminali, liema dritt hu sanċit bl-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni;

Illi barra dan, in kwantu l-imsemmi mandat mogħti mill-Aġent President tar-Repubblika ta' Malta jawtorizza lill-Kummissarju tal-Pulizija "biex iwiegħed..... il-maħfra tal-President tar-Repubblika ta' Malta..... B'dana però illi l-istess Martin Fenech jagħti x-xiehda għall-prosekuzzjoni.....", l-imsemmija maħfra kkundizzjonata hija fakoltattiva għall-esponenti. Għalhekk, skond it-termini ta' l-imsemmi mandat l-esponenti jista':

a) jew jagħżel li jixhed u, jekk jissodisfa li jkun qal is-sewwa kollu, jibbenefika mill-maħfra kkundizzjonata;

b) jew jagħżel li ma jipprevalixxix ruħu mill-maħfra kkundizzjonata;

Din il-maħfra hija subordinata għall-privileġġ li persuna ma tweġibx għal ebda mistoqsija inkriminanti meta bix-xiehda tagħha hija tkun tista' tinġieb taħt proċess kriminali. Għalhekk, il-wiegħda magħmula fl-imsemmi mandat ma torbotx lil min jirċeviha u l-esponenti ma jistax jiġi mġiegħel mill-Qorti tal-Maġistrati jew minn awtorità oħra, biex jirrinunzja għall-imsemmi privileġġ u dritt fundamentali tiegħu, u jekk isir hekk

jiġi leż l-istess dritt fundamentali ta' l-esponent li ma jagħtix xiehda inkriminanti fir-rigward tiegħu nnifsu, liema dritt huwa sanċit bl-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni;

Talab għalhekk l-esponenti illi dik l-Onorabbli Qorti jogħġobha tagħmel dawk l-ordnijiet, toħroġ dawk l-atti u tagħti dawk id-direttivi li tqis xierqa u meħtieġa biex twettaq dak li hemm ipprovdut fl-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni, fosthom billi:

1) tiddikjara illi l-mandat ta' l-Aġent President tar-Repubblika ta' Malta tat-8 ta' Ottubru 1987 ma jagħtix garanzija sufficjenti li l-esponenti ma jinġiebx taħt proċess kriminali mill-intimat, u li għalhekk dan il-mandat imur kontra l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni;

2) tiddikjara illi l-esponenti għandu dritt jagħżel li ma *jipprevalixxix ruħu mill-maħra* kkundizzjonata fuq riferita u li f'dik l-eventwalità ma jistax jiġi mġiegħel jagħti tweġibiet inkriminanti fir-rigward tiegħu nnifsu stante li dan jikkostitwixxi ksur tad-disposizzjonijiet ta' l-istess artikolu 39 tal-Kostituzzjoni;

Bl-ispejjeż;

Rat is-sentenza mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fis-6 ta' *Ġunju 1988 li biha ddeċidiet* dwar ir-rikors u t-talbiet fih ikkontenuti billi għar-raġunijiet imsemmija fis-sentenza ċaħdet l-istess talbiet hemm ikkontenuti bl-ispejjeż ġudizzjarji kontra r-rikorrent u dana wara li kkunsidrat:

Omissis;

Rat ir-rikors ta' l-appell ta' Martin Fenech ippreżentat fil-15

ta' Ġunju 1988 li bih għar-raġunijiet hemm esposti talab li din il-Qorti tħassar u tirrevoka s-sentenza appellata, tilqa' l-appell u tirrinvija l-atti lill-ewwel Qorti biex jiġu kkunsidrati t-talbiet tar-rikorrent fil-mertu;

Rat ir-risposta tal-Kummissarju tal-Pulizija ppreżentata fil-5 ta' Lulju 1988 li biha ssottometta illi preliminarjament l-appell ġie intavolat fil-Qorti ta' l-Appell u mhux fil-Qorti Kostituzzjonali u fil-mertu d-deċiżjoni ta' l-ewwel Qorti hija ġusta u timmerita konferma bl-ispejjeż;

Rat l-atti l-oħra rilevanti u opportuni;

Semgħet lid-difensuri fuq l-eċċezzjoni preliminari fuq imsemmija ta' l-appellat;

Ikkunsidrat fuq l-istess eċċezzjoni;

L-appellat qiegħed jissottometti in linja preliminari li l-appell ġie intavolat fil-Qorti ta' l-Appell u mhux fil-Qorti Kostituzzjonali. Min-naħa tiegħu l-appellant qed jitlob il-korrezzjoni tar-rikors ta' l-appell fis-sens illi l-isem tal-Qorti minflok Qorti ta' l-Appell, jiġi indikat bħala Qorti Kostituzzjonali;

L-eċċezzjoni ssollevata mill-appellat għandha tiġi rregolata bl-artikolu 175(2) tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili (Kap. 12 – Ediz. Riv. 1984), li espressament jagħti l-fakoltà lil kull Qorti fi grad ta' appell li tikkoreġi kull żball fl-isem tal-Qorti. Infatti l-imsemmi art. 175(2) jiddisponi illi:

"Kull Qorti fi grad ta' appell tista' wkoll tordna jew

tippermetti, f'kull żmien sas-sentenza, li jissewwa kull żball fin-nota ta' l-appell, fil-petizzjoni, fiċ-ċitazzjoni jew fir-rikors li bihom ikun tressaq l-appell, skond il-każ, jew fit-tweġiba, kif ukoll kull żball fl-isem tal-Qorti, tal-partijiet jew tal-kwalità li fiha huma jidhru jew fid-data tas-sentenza appellata'';

Il-kliem tal-liġi huma ċari u *univoċi* – il-Qorti tista' tordna jew tippermetti li tissewwa kull żball fl-isem tal-Qorti fir-rikors ta' l-appell. Ma hemmx dubbju li din id-disposizzjoni tal-liġi tista' tiġi applikata minn din il-Qorti billi skond ir-Regolament 11 ta' l-Avviż Legali 49 ta' l-1964 id-disposizzjonijiet tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili għandhom *mutatis mutandis* japplika għall-Qorti Kostituzzjonali;

Huwa evidenti mill-atti tal-proċess li l-proċeduri *fil-każ* preżenti huma ta' natura kostituzzjonali u li l-imsemmi żball fir-rikors ta' l-appell kien dovut għal-lapsus. Il-Qorti ma tara l-ebda raġuni l-għala m'għandhiex tapplika l-imsemmija disposizzjoni tal-liġi;

Għal dawn il-motivi l-Qorti tiddeċidi billi tiċħad l-imsemmija eċċezzjoni preliminari tal-Kummissarju tal-Pulizija u tilqa' t-talba ta' l-appellant għall-korrezzjoni tar-rikors ta' l-appell billi tordna li l-istess rikors jiġi korrett fis-sens li l-kliem ''Qorti ta' l-Appell'' fl-okkju jiġu sostitwiti a kura tar-Reġistratur bil-kliem ''Qorti Kostituzzjonali'', u għalhekk tordna l-kontinwazzjoni ta' l-appell skond il-liġi. L-ispejjeż relattivi għal din l-eċċezzjoni għandhom fiċ-ċirkostanzi jiġu sopportati nofs mill-appellant u nofs mill-appellat.